BISERICA ȘI EDUCAȚIA TINERILOR PENTRU VIAȚA VEȘNICĂ

Florin Botezan *

Abstract: *Youth education in Church represents more than transmitting theoretical knowledge about God, it is an education towards salvation which shares to the people the liberating truths of faith in order to know the “love of Christ that surpasses knowledge(Ephesians 3, 19), calling them to repentance, to put on “the new man created to be like God in true righteousness and holiness”(Ephesians 4, 24), to fill themselves, in the power of the Holy Spirit, with “the fullness of God(Ephesians 3, 19). It is an education of the Church and in the Church that lead us towards the existential knowledge of God, which is eternal life (John 17, 3) and which implies our transformation, our coming “unto a perfect man, unto the measure of the stature of the fullness of Christ(Ephesians 4, 13). The educational ideal of the Christian Orthodox education is that men to become saints, at the resemblance to God.*

Keywords: *youth education, Christian, Church, eternal life, saint.*

Introducere

Omul vine în lume ca o făptură nedesăvârșită ce are nevoie de creștere, de hrănire, de cultivare, adică de educație, termenul de educație provenind din substantivul latin educatiocare înseamnă tocmai creștere, hrănire, cultivare. De aceea educația este prezentă în toate societățile omenești, însă forma concretă în care ea se realizează și finalitatea vizată este determinată în mod decisiv de concepția despre lume, om și viață care îi stă la bază. Finalitatea educației este exprimată de idealul educativ care, de-a lungul istoriei, cunoaște o tipologie largă și diversă. În condițiile secularizării actuale, idealul educativ al societăților numite civile și democratice

* PhD, Teacher at “Saint Simion Stefan Orthodox Theological Seminary in Alba Iulia, Romania.

(între care se înscrie și societatea românească contemporană) se rezumă la viața prezentă a omului. Definită ca un fenomen social fundamental de transmitere a experienței de viață a generațiilor adulte și a culturii către generațiile de copii și tineri, abilitării pentru integrarea lor în societate”¹, educația tinerilor este în mare parte asumată de statul secular și realizată în mod direct prin sistemul de învățământ și, indirect, prin întreaga cultură la care au acces tinerii, inclusiv prin mass-media.

Dumnezeu ne descoperă însă faptul minunat că omul este veșnic și că această viață nu este decât o etapă pregătitoare pentru veșnicie, o etapă în care omul este chemat să crească cultivând în el cele ale veșniciei pentru a dobândi viața cea veșnică în Împărăția lui Dumnezeu. Întreaga relație a omului cu Dumnezeu poate fi privită astfel ca o lucrare de educare a omului de către Dumnezeu: în marea Sa iubire de oameni, Dumnezeu se străduiește să-l educe pe om spre a ajunge la împlinirea potențialităților care au fost sădite în el, adică spre a înainta de la chipul lui Dumnezeu după care a fost creat (Fac. 1, 26-27) la asemănarea cu El, la sfințenie.

1. Educarea omului de către Dumnezeu până la întruparea lui Hristos

Prin însuși faptul că omul este creat după chipul lui Dumnezeu spre a ajunge la asemănarea cu El, Dumnezeu îl definește pe om ca fiind o ființă de educat².

Această lucrare de educare a început chiar înainte de facerea omului, prin crearea lumii. Omul a fost creat la urmă, ca un împărat al creației, și toate făpturile create mai înainte sunt cuvinte plasticizate prin care Dumnezeu îi vorbește omului despre Sine:

¹ *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Edit. Univers Enciclopedic Gold, 2009, <http://dexonline.ro/definiție/educație>.

² Ernst Lichtenstein, *Bildungsgeschichtlichen Perspektiven. Glaube und Bildung als geschichtliche Begegnung*, Ratingen bei Dusseldorf, 1962, p. 26, apud Cristina Benga, *Idealul educațional în pedagogia creștină. Clement de Alexandria, Sfântul Ioan Gură de Aur, Fericitul Augustin*, prefată de Viorel Nicolescu, București, Edit. Sophia, 2009, p. 137.

Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria (Ps. 18, 19). Sfântul Apostol Pavel subliniază în același sens: *Cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii, înțelegându-se din fapte, adică veșnica Lui putere și dumnezeire* (Rom. 1, 20). Comentând descrierea biblică a creației lumii, Sfântul Ioan Gură de Aur arată:

„Ai văzut că Scriptura spune că Dumnezeu, la fiecare creație, a lăudat ceea ce a creat? Aceasta pentru ca mai târziu, omenirea, instruită de aceste cuvinte, să se urce cu mintea de la creaturi la Creator. Dacă faptele lui Dumnezeu sunt de așa fel încât depășesc firea omenească și nimeni nu le poate lăuda după vrednicie, ce mai poți spune de Creatorul lor?”³.

Așadar, așa cum au remarcat Sfinții Părinți ai Bisericii, întreaga creație este menită să-l ajute pe om să-și înalțe mintea spre Dumnezeu, înțelegând limitele fapturii și măreția menirii sale de a ajunge asemenea cu Creatorul.

Așezându-l pe om în rai, Dumnezeu continuă lucrarea de educare a acestuia dându-i porunca de a nu mânca din pomul cunoștinței binelui și al răului și avertizându-l că neascultarea îi va aduce moartea. Dar omul calcă această poruncă plecând urechea la ispita diavolului care îi induce mai întâi neîncrederea în Dumnezeu și apoi îi sugerează că prin neascultare se poate ajunge direct și fără efort la asemănarea cu Dumnezeu: *Nu, nu veți muri! Dar Dumnezeu știe că în ziua în care veți mânca din el vi se vor deschide ochii și veți fi ca Dumnezeu, cunoscând binele și răul* (Fac. 3, 4-5). Dorind să ajungă asemenea cu Dumnezeu dar fără Dumnezeu, omul se desparte de Dumnezeu și moare sufletește căzând din har.

Dumnezeu nu își întoarce însă fața de la făptura Sa ci, după ce încearcă în zadar să provoace pocăința lui Adam și a Evei (Fac. 3, 8-21), începe o nouă lucrare pedagogică pentru ca omul să-și revină

³ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, V, V, în „Scrieri”, partea întâi, traducere, introducere, indici și note de D. Fecioru, col. „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 21, București, Edit. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, p. 73.

în fire. Alungându-l pe om din rai, Dumnezeu îngăduie ca suferința și moartea să se abată asupra omului pentru ca acesta să înțeleagă cât de nefirească este despărțirea de Dumnezeu și să se întoarcă prin pocăință la El.

Cu toate că omenirea se depărtează tot mai mult de Dumnezeu adâncindu-se în rău, Dumnezeu grăiește în continuare oamenilor în care își poate găsi parteneri de dialog și care îi primesc cuvântul. Apoi, pe temeiul credinței lui Avraam, își alege poporul format din urmașii acestuia, poporul evreu, ca popor al său menit să păstreze dreapta credință și ca din mijlocul lui să se nască Hristos, Mântuitorul lumii. Acestui popor îi grăiește prin prooroci, îi descoperă Legea dumnezeiască și încearcă să-l educe. După cum s-a remarcat, autorii Vechiului Testament L-au zugrăvit pe Creator ca fiind puternic și milos în același timp, interesat de ființa umană creată, preocupat de educarea omului. Iahve, ca educator, Își iubește poporul și caută ca, prin chemarea Sa, să-l conducă către bine, certându-l atunci când este nevoie (cf. Lev. 26, 18; 28) sau îndemnându-l la pocăință (cf. Ier. 2, 19).⁴ În întregul Său demers educativ, Dumnezeu îi pune în față poporului său idealul sfințeniei ca asemănare cu El: „*Vorbește la toată obștea fiilor lui Israel și le zi: Fiți sfinți, că Eu, Domnul Dumnezeuul vostru, sunt sfânt*” (Lev. 19, 2). Făptura omenească, pervertită de păcat, se dovedește însă neputincioasă în a ajunge la asemănarea cu Dumnezeu prin puterea proprie și a fost nevoie, așa cum arată o expresie consacrată a Sfinților Părinți, ca Însuși Dumnezeu să se facă om pentru ca omul să se facă dumnezeu prin har.

⁴ Cristina Benga, *op. cit.*, p. 28.

2. Iisus Hristos, Pedagogul suprem

Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat făcând-se Om și rămânând în veci Dumnezeu-Om. Astfel Dumnezeu a dat omului cel mai mare lucru pe care putea să-l dea. Mărunta ființă omenească a încăput pe Dumnezeu Cel neîncăput și nemărginit, Dumnezeu rămânând Dumnezeu și trupul rămânând trup în persoana Dumnezeu-Omului Iisus Hristos, Dumnezeu desăvârșit și om desăvârșit. Aceasta face ca Dumnezeu-Omul să fie cea mai enigmatică ființă din toate lumile omenești⁵. Este cea mai mare noutate din toate noutățile, singurul nou sub soare (Eccl. 1, 9-10), prin care se arată puterea infinită a lui Dumnezeu”⁶.

Fiul lui Dumnezeu, Care S-a întrupat pentru noi, este numit de Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, Logosul sau Cuvântul. Cuvântul, în înțelesul său primordial, reprezintă manifestarea unei persoane către alta în vederea stabilirii unei comuniuni, este expresia intenționalității spre comuniune care caracterizează persoana. În același timp are funcția de descoperitor al realității, al sensului ei⁷. Fiul lui Dumnezeu este numit Cuvânt, Logos, în ambele sensuri. El are rolul special al revelării lui Dumnezeu Tatăl și al mântuirii oamenilor restabilind comuniunea omului cu Dumnezeu. În Hristos, Dumnezeu ni se descoperă, ne vorbește și ni se dăruiește pentru a-l cunoaște și a ne face asemenea Lui: *vom fi asemenea Lui, fiindcă Îl vom vedea cum este* (I In. 3, 2).

Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul, Cuvântul lui Dumnezeu întrupat, este Învățătorul Suprem Care ne grăiește în cuvinte omenești descoperindu-ne tainele mântuirii. El este

⁵ Iustin Popovici, *Biserica Ortodoxă și ecumenismul*, trad. de Adrian Tănăsescu, Mănăstirea Sfinții Arhangheli Petru Vodă, 2002, p. 9.

⁶ Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, III, 1, trad. de Dumitru Fecioru, ediția a II-a, București, Edit. Scripta, 1993, p. 96.

⁷ Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, ediția a II-a, Craiova, Edit. Omniscop, 1993, p. 81-87.

„chipul lui Dumnezeu celui nevăzut, mai întâi născut decât toată făptura. Pentru că întru El au fost făcute toate, cele din ceruri și cele de pe pământ, cele văzute, și cele nevăzute, fie tronuri, fie domnii, fie începătorii, fie stăpânii. Toate s-au făcut prin El și pentru El. El este mai înainte decât toate și toate prin El sunt așezate” (Col. 1, 15-17).

Ca unul prin Care și pentru Care s-au făcut toate, El ne descoperă gândul lui Dumnezeu cu privire la om, și anume de a ajunge la asemănarea cu Dumnezeu, și îi conduce pe toți cei care vor să-I urmeze la sfințenie, dovedindu-se prin aceasta a fi Pedagogul Suprem, Pedagogul prin excelență.

Clement al Alexandriei, autorul primei schițe a unei pedagogii creștine autonome și închegate⁸, arată că Logosul întrupat este Protrepticul care, într-o primă fază, îndeamnă omul la mântuire, dar este și Pedagogul care educă pasiunile și acțiunile omului, precum și Învățătorul care aduce cunoașterea desăvârșită, mântuitoare: Străduindu-Se deci să ne desăvârșească printr-o urcare treptată la mântuire, Logosul, Care în tot ce face e iubitor de oameni, folosește un program frumos, bine alcătuit, spre a ne da o educație cu rezultate bune: mai întâi ne îndeamnă (spre convertire), apoi ne educă și în cele din urmă ne învață⁹.

Mântuitorul Iisus Hristos a dus la desăvârșire chipul învățătorului împreunând cuvântul cu dragostea. Orice lucrare învățătoarească nu constă numai în împărtășirea de cunoștințe ci trebuie să vină din dragoste și să trezească dragostea învățacelui. Mântuitorul Iisus Hristos a dus această dăruire de sine din dragoste până la nivelul suprem, jertfindu-Se pentru noi și arătând astfel valoarea deosebită a învățăturii Sale.

Învățătura Sa nu este una obișnuită, omenească, ci este o învățătură dumnezeiască — *Învățătura Mea nu este a mea ci a Celui ce M-a trimis* (In. 7, 16) —, o învățătură nouă și cu putere (Mc. 1, 27, Lc. 4, 32) spre viața veșnică: *cuvintele pe care vi le-am spus sunt duh*

⁸ Ernst Lichtenstein, *op. cit.*, p. 25, *apud* Cristina Benga, *op. cit.*, p. 73.

⁹ Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, I, I, 3, traducere, note și indici de D. Fecioru, col. „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 4, București, Edit. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1982, p. 12.

și sunt viață (In. 6, 63). Hristos ne-a făcut cunoscută *taina din veci ascunsă neamurilor* (Col. 1, 26). El ne-a descoperit marea taină a Sfintei Treimi și anume că Absolutul este personal, dar El nu este o singură persoană ci trei Persoane de o ființă unite prin iubire. Ni L-a descoperit pe Dumnezeu ca Sfânta Treime, structura supremei iubiri”¹⁰. Prin credința în acest Dumnezeu al iubirii, răspunzând chemării Lui prin iubire, ne unim cu El și intrăm în Împărăția cea fără de început, păstrându-ne existența noastră personală. În același timp Hristos ne-a arătat, în mod extraordinar de concret, omul în întâiul său chip și în asemănare cu Dumnezeu¹¹.

El nu demonstrează prin raționamente, ci afirmă învățătura Sa și Se afirmă pe Sine cerând credință în cuvântul și Persoana Sa, identificându-Se cu învățătura Sa. Învățătura Lui este revelația culminantă despre Dumnezeu și despre om întrucât El Însuși este ca Persoană această revelație. Noi învățăm privind la Persoana Lui și putem pași pe urmele Lui stând în legătură cu El: *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre* (Mt. 11, 29). El este modelul ultim al omenirii și, unindu-ne cu El în Trupul Său tainic, Biserica, aflăm desăvârșirea, adică asemănarea cu Dumnezeu.

3. Biserica – școala care ne educă spre viață veșnică în sfințenie

Biserica este Trupul tainic al lui Hristos (Rom. 12, 4-5; I Cor. 12, 13; 27) extins în umanitate, este viața dumnezeiască extinsă din trupul Său în oamenii care au crezut în El și au răspuns chemării Lui, murind și înviind împreună cu El în Botez (Rom. 6, 4). Biserica este așadar viața nouă cu Hristos și în Hristos condusă de Duhul Sfânt¹². Prin Biserică, Trupul Său Dumnezeu-omenesc, Domnul a unit

¹⁰ Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, ediția a II-a, București, Edit. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1996, p. 195.

¹¹ Arhimandritul Sofronie, *Vom vedea pe Dumnezeu precum este*, traducere din limba rusă de Ierom. Rafail (Noica), București, Edit. Sophia, 2005, p. 97.

¹² Serghei Bulgakov, *Ortodoxia*, trad. de Nicolae Grosu, București, Edit. Paideia, 1994, p. 7.

îngerii, oamenii și toate făpturile zidite de Dumnezeu într-un organism veșnic viu. Astfel Biserica este plinirea Celui ce plinește toate întru toți (Efes. 1, 23), adică a lui Hristos, Dumnezeu-Omul, Care ca Dumnezeu plinește toate întru toți, iar ca om și Arhiereu veșnic ne dă nouă, oamenilor, a trăi această plinire în Biserică, cu ajutorul Sfințelor Taine și sfințelor fapte bune. În Biserică Dumnezeu ne-a blagoslovit, cu adevărat, cu toată blagoslovenia duhovnicească (Efes. 1, 3), în ea ne-a dat toate mijloacele pentru o viață sfântă și fără prihană înaintea lui Dumnezeu (Efes. 1, 4), în ea ne înfiază prin Fiul Său cel Unul-Născut (Efes. 1, 5-8), în ea ne-a descoperit taina cea veșnică a voii Sale (Efes. 1, 9), în ea a unit timpul cu veșnicia (Efes. 1, 10) și a făcut cu puțință întru-creștinarea și în-creștinarea tuturor ființelor și făpturilor, întru-duhovnicirea și în-duhovnicirea lor, întru-treimificarea și în-treimificarea lor (Efes. 1, 13-18). Pentru toate aceste temeuri Biserica alcătuiește cea mai mare și mai sfântă Taină a lui Dumnezeu din toate lumile¹³.

Biserica este un dar dumnezeiesc, o realitate eshatologică, pentru că funcția ei principală este să manifeste și să actualizeze în această lume eshatonul, realitatea finală a mântuirii – Împărăția lui Dumnezeu. În același timp este răspunsul omenesc la darul dumnezeiesc, este creștere în credință, în dragoste, în cunoaștere și comuniune¹⁴. Numai în Biserică se descoperă taina lui Dumnezeu, a lucrării Sale, a iubirii Sale; numai în Biserică este posibilă creșterea în credință și cunoaștere¹⁵. Biserica are misiunea de a mărturisi iubirea nesfârșită a lui Dumnezeu ca iubire trinitară, a revela misterul Treimii care iese din transcendența Sa în actul creării lumii și care

¹³ Iustin Popovici, *op. cit.*, p. 10.

¹⁴ Alexander Schmemmann, *The Missionary Imperative in Church, World, Mission. Reflections on Orthodoxy In the West*, Crestwood, St. Vladimir's Seminary Press, 1979, p. 211.

¹⁵ Această afirmație sintetizează experiența teologică și eclezială a Pr. Serghei Bulgakov, *apud* Boris Bobrinskoy, *Taina Bisericii*, trad. de Vasile Manea, Cluj Napoca, Edit. Patmos, 2002, p. 37.

zidește pe om după chipul Său trinitar pentru a-l face să participe la viața dumnezeiască¹⁶.

Biserica este *locuință* a Duhului Sfânt care a transportat prin veacurile pline de tot felul de tulburări prețioasa comoară a Adevărului revelat de Dumnezeu. Misiunea Bisericii este de a-i duce pe fiii ei în tărâmul Ființării Dumnezeiești¹⁷, de a uni organic și personal pe toți credincioșii ei cu Persoana lui Hristos, personalitatea lor să devină personalitate în Hristos și prin Hristos, în ei să trăiască nu ei înșiși ci Hristos să trăiască în ei (Gal. 2, 20). Misiunea Bisericii este de a întări mădularele ei în nemurire și veșnicie, făcându-le părtașe firii lui Dumnezeu (II Pt. 1, 4), de a crea în fiecare membru al ei convingerea că starea normală a personalității umane o constituie nemurirea și veșnicia, convingerea că omul este un călător care prin moarte și temporalitate înaintează spre nemurire și veșnicie¹⁸.

Mântuitorul așadar Își continuă în Biserică, Trupul Său, cu puterea Duhului Sfânt, lucrarea de educare a omului. Biserica poate fi numită în acest sens școală, o școală în care Hristos nu ne învață o înțelepciune omenească ci descoperă oamenilor și îngerilor *înțelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri* (Efes. 3, 10), *iconomia tainei celei din veci ascunse în Dumnezeu* (Efes. 3, 9), o școală în care suntem educați spre a ajunge la asemănarea cu Dumnezeu, spre îndumnezeire, spre participare ontologică la însăși viața lui Dumnezeu, ca unire prin har a existenței omenești cu cea dumnezeiască¹⁹. Dumnezeu-Omul Hristos nu ne arată doar ținta ci ne oferă, în Biserică, mijloacele și puterea de a atinge desăvârșirea. Biserica este acel minunat organism divino-uman în care, prin conlucrarea harului dumnezeiesc cu lucrarea liberă a omului, se face

¹⁶ Boris Bobrinskoy, *Mesajul Ortodoxiei la acest sfârșit de mileniu*, trad. de I. A. Forga în „Vestitorul Ortodoxiei”, an XI, nr. 237-238, decembrie, 1999, p. 5.

¹⁷ Arhimandritul Sofronie, *op. cit.*, p. 136.

¹⁸ Iustin Popovici, *Omul și Dumnezeu-Om. Abisurile și culmile filozofiei*, studiu introductiv și traducere de Ioan Ică și Ioan I. Ică jr., Sibiu, Edit. Deisis, 1997, p. 74-75.

¹⁹ John Breck, *Puterea cuvântului în Biserica dreptmăritoare*, trad. de Monica E. Herghelegiu, București, Edit. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1999, p. 146.

nemuritor și se îndumnezeiește omul întreg și tot ce-i omenesc – afară de păcat²⁰.

În Biserică sfinții slujitori, prin harul primit de la Hristos, ne educă spre a ajunge cu toții la *unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos* (Efes. 4, 13). La unitatea credinței și a cunoașterii lui Hristos se ajunge numai în unire cu toți sfinții (Efes. 3, 18), numai prin viața sobornicească cu toți sfinții, sub călăuzirea Sfinților Apostoli, Proroci, Evangheliști, Păstori, Părinți, Învățători (Efes. 4, 11). Pe aceștia îi călăuzește și îi poartă în chipul cel mai sfânt Duhul Sfânt, din ziua Cincizecimii și mai departe, de-a lungul veacurilor, până la înfricoșata judecată. În Duhul Sfânt și de la Duhul Sfânt este unitatea credinței și cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, a Domnului nostru Iisus Hristos²¹.

Unirea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu nu înseamnă doar acumularea de cunoștințe despre Hristos ci presupune transformarea omului, se împlinește în ajungerea fiecăruia la *starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos* (Efes. 4, 13). După cum remarca Sfântul Nicodim Aghioritul, prin cunoașterea Fiului lui Dumnezeu Sfântul Pavel înțelege cunoașterea suprafirească a Fiului lui Dumnezeu enipostaziat în inimă prin dumnezeiasca luminare și proslăvire care se dă multor desăvârșiți ce s-au curățit de patimile trupești și sufletești, lucru la care îi voiește pe toți creștinii să ajungă²²: *Pe El noi Îl vestim, sfătuind pe orice om și învățând pe orice om, întru toată înțelepciunea, ca să înfățișăm pe tot omul, desăvârșit, în Hristos Iisus* (Col. 1, 28).

Biserica ne dăruiește o educație duhovnicească, nestricăcioasă, pentru veșnica și fericita împreună-împărățirea omului cu Dumnezeu și cu sfinții Săi în ceruri. Dar, după cum ne învață Sfântul Ioan din Kronștadt, pentru așa ceva oamenii trebuie mai întâi pregătiți, luminați, curățiți, schimbați cu bună schimbare,

²⁰ Iustin Popovici, *Omul și Dumnezeu-Om*, p. 128.

²¹ Idem, *Biserica Ortodoxă și ecumenismul*, p. 21

²² *apud* Hierotheos Vlachos, *Cugetul Bisericii Ortodoxe*, trad. de Constantin Făgețan, Edit. Sophia, București, 2000, p. 152.

înnoiți, învățați nestricăciunea, viața fără de vicii, blândețea, smerenia, curăția, ascultarea, curajul, răbdarea, înfrânarea, iubirea nefățarnică, milostenia, nădejdea nezdruccinată, credința neșovăitoare, lipsa de avuții, comuniunea bunurilor părintești materiale și duhovnicești²³. Numai în Biserică, ajungând la *unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu* (Efes. 4, 13), omul dobândește adevărata cunoaștere de sine despre originea sa, despre crearea sa după chipul lui Dumnezeu, despre căderea și stricăciunea sa prin păcat, despre restaurarea, sfințirea, înnoirea și împăcarea cu Făcătorul și Legiuitorul, cu Proniatorul și Mântuitorul Său²⁴.

Educația pe care o face Biserica urmărește să-i ajute pe credincioși să *înțeleagă împreună cu toți sfinții care este lărgimea și lungimea înălțimea și adâncimea*, să cunoască iubirea lui Hristos cea mai presus de cunoștință ca să se umple de toată plinătatea lui Dumnezeu (Efes. 3, 18-19). Să fi umplut cu toată plinătatea lui Dumnezeu în Biserică prin puterea Sfântului Duh nu înseamnă doar o acumulare de cunoștințe despre Dumnezeu, om și lume. În același timp înseamnă dobândirea virtuții, dobândirea sănătății sufletului și trupului, a iluminării autentice și a vieții veșnice²⁵.

²³ Sfântul Ioan din Kronstadt, *Liturghia: cerul pe pământ. Cugetări mistice despre Biserică și Cultul divin ortodox*, trad. de Boris Buzilă, Edit. Deisis, Sibiu, 1996, p. 90.

²⁴ Sfântul Ioan din Kronstadt, *op. cit.*, p. 108.

²⁵ Amfilohie (Radovic), Metropolitan of Montenegro and Coastlands, *Church, Liturgy, Education*, paper delivered to the participants of B.O.Y.A. Conference "The Problem of Cathesis in the Churches on the Balkans", Chania, Crete, Greece, 2-7.09.1997, p. 2.

Concluzii

Educația pe care statul secular o propune tinerilor este o educație centrată pe lumea aceasta, o educație ce urmărește în primul rând transmiterea cunoștințelor și a abilităților necesare integrării în societate. În același timp mass-media se impune tot mai mult ca un educator cu mare impact asupra tinerilor dar, din nefericire, un educator care, de obicei, promovează o adevărată cultură a morții, retezând perspectiva veșniciei și incitând la păcat prin cultivarea idolilor lumii căzute: banul, plăcerea și puterea.

În Biserica însă se cultivă viața, omul primește prin lucrarea harului Duhului Sfânt puterea de a depăși limitele acestei vieți trecătoare, de a învinge moartea, de a se sfinți ajungând la asemănarea cu Dumnezeu. De aceea educația Bisericii este în mod esențial diferită de orice educație profană care se adresează omului căzut fără a-i da puterea de a-și depăși condiția de om muritor, este o educație pentru viața veșnică în Împărăția lui Dumnezeu.

În demersul educațional al Bisericii anii copilăriei și ai tinereții au o importanță aparte, atunci punându-se bazele întregii orientări a vieții omului. Educația tinerilor în Biserică, ca expresie a lucrării lui Dumnezeu de educare a omului începută la crearea lumii și care culminează în întruparea Fiului lui Dumnezeu, se realizează prin unirea lor cu Hristos în Sfintele Taine și împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, adică prin trăirea unei vieți duhovnicești. Angajarea tinerilor în trăirea unei vieți duhovnicești trebuie să fie finalitatea atât a educației creștine din familie²⁶ cât și a orelor de Religie, a lecțiilor

²⁶ În prezent există o destul de bogată bibliografie, în limba română, de lucrări cu privire la modalitatea concretă de realizare a educației creștin ortodoxe a copiilor în familie: Irineu, episcop de Ekaterinburg și Irbit, *Educația religioasă. Învățăture pentru copii și tineri*, traducător Dana Potlog, București, Edit. Sophia, 2002; Simion Kraipopoulos, *Părinți și copii. Abordare teologică, duhovnicească și psihologică*, trad. de Constantin Coman și Garoafa Coman, București, Edit. Bizantină, 2005; Maica Magdalena, *Sfaturi pentru o educație ortodoxă a copiilor de azi*, Sibiu, Editura Deisis, 2000; Maica Magdalena, *Cum să comunicăm copiilor credința ortodoxă. Convorbiri, reflecții și alte sfaturi*, trad. de Cristian Pop și Ioan I. Ică jr, Sibiu, Edit. Deisis, 2002; Sfântul

de catehism și a tuturor activităților pe care Biserica le organizează pentru tineri. Educația tinerilor în Biserică nu se rezumă așadar la slujbe și la activitățile desfășurate în locașul bisericii, ci această educație, începând de la cea oferită copiilor în familie și la școală până la catehizarea în biserică, trebuie împlinită de către membrii Bisericii cu conștiința că sunt mădulare ale lui Hristos prin care Hristos lucrează continuându-și lucrarea Sa pedagogică în lume.

Așadar Biserica, prin diversele slujiri ale membrilor ei, poate fi pe bună dreptate văzută ca o școală care, în mod continuu, îi educă pe toți, tineri și adulți, spre viață veșnică în sfințenie, în sensul *îmbrăcării în omul cel nou, cel zidit după Dumnezeu în dreptatea și sfințenia adevărului* (Efes. 4, 25). Obiectivul unei astfel de educații este ca, cunoscând *iubirea lui Hristos, cea mai presus de cunoștință* (Efes 3, 19) și *ținând adevărul, în iubire, în toate să creștem întru El care este capul, Hristos* (Efes. 4, 15).

Vladimir, Mitropolitul Kievului, *Despre educație*, trad. de Xenia și Adrian Tănăsescu Vlas, București, Editura Sophia, 2006; Elisabeth White, *Tărâmul minunilor. Cum să sădăm virtuțile creștine ortodoxe în inimile copiilor noștri*, trad. de Luminița Irina Niculescu, București, Edit. Sophia, 2007; etc.